

Het Regthuys van Breukelen vóór 1400 gesticht

Arie A. Manten
Oud Aa 37, 3621 LA Breukelen

Arend van Obbueren¹ en zijn vrouw Trijsaan van Nijenrode woonden omstreeks 1400 in het dorp Breukelen, op een hofstede met een huis en kamer,² waarvan de laatste als het meest kenmerkend voor het geheel gold.

Zoveel wist ik inmiddels al wel over het Middeleeuwse Breukelen, dat bij het lezen van het woord "kamer" de gedachten onmiddellijk uitgingen naar het pand dat wij kennen als het Regthuys.

Nader onderzoek bevestigde dat vermoeden. Weer viel een stukje toe te voegen aan de oude geschiedenis van dat pand in het hart van Breukelen. Kwam de vorige etappe van de reis terug in de tijd niet verder dan het tussenstation 1442,³ thans komen we met het in de eerste alinea aangehaalde feit erg dicht bij het beginpunt.

Trijsaan van Obbueren-van Nijenrode

Trijsaan van Nijenrode was een bastaarddochter van Gijsbrecht II van Nijenrode, die in 1351 kasteelheer van Nijenrode werd en in 1396 overleed.⁴ Hij was getrouwd met Margriete (Margaretha) van Rijn.⁵

Gijsbrecht had vermoedelijk zes wettige kinderen, drie zonen (Splinter, Otto en Johan) en drie dochters (Elsebee, die trouwde met Jacob van Zuylen van Nyevelt, Dirk Philips, die trouwde met ene Van Heemskerk, en waarschijnlijk nog een dochter die getrouwd was met Willem Zuermont van Hinderstein).

Het aantal buitenechtelijke kinderen dat Gijsbrecht had, was groter: minstens tien. Behalve Trijsaan komen in de archieven voor: Sophia van Nijenrode (die trouwde met Beer Mombar of Mombaar), een dochter getrouwd met Hendrik Noort (schout te Amsterdam), Gijsbrecht Dorland, Nicolaas van Turnout, Splinter de bastaard van Nijenrode, Hendrik de bastaard van Nijenrode, Jan de bastaard van Nijenrode de Oude (schout te Amsterdam), Jan de bastaard van Nijenrode de Jonge en Gijsje (Ghijsgen, Ghyskiin) bastaarddochter van Nijenrode.³

Voor zover ik dat heb kunnen nagaan - maar de beschikbare gegevens zijn schaars - werden bastaardkinderen van mannen uit het geslacht Van Nijenrode veelal verwekt tijdens de vrijgezellenjaren.

Toen Trijsaan overleed, was Gijsbrechts kleinzoon Jan I van Nijenrode al geruime tijd de zesde heer van Nijenrode. Hij was kasteelheer van 1430 tot 1454. Als Trijsaan stamt uit de tijd vóórdat Gijsbrecht II in het huwelijk trad, moeten we aannemen dat zij ouder dan 75 jaar werd.

Het trouwjaar van Trijsaan bastaarddochter van Nijenrode en Arend van Obbueren is evenmin bekend. Ik vermoed echter dat we daarbij moeten denken aan ruim vóór 1400.

Dat Trijsaan van Nijenrode een voor haar tijd respectabele ouderdom bereikte, blijkt ook uit het feit dat zij verscheidene van haar broers, alsmede haar zuster Gijsje bastaarddochter van Nijenrode, overleefde en van hen erfde.

Op 8 april 1434 beleende Jan I van Nijenrode zijn ooms Klaas [Nicolaas van Turnout] en [Gijsbrecht] Dorland, [half]broers en bastaarden van Nijenrode met diverse familiebezittingen te Niemandsvriend bij Sliedrecht.¹ Op dezelfde datum beleende Jan ook oom Hendrik de bastaard van Nijenrode⁶ en zijn bastaardtante ("bastert moeygen") Trijsaan ieder met een viertel land in Niemandsvriend, waarvan ze de opbrengst moesten delen met Hugo van Loenresloot. In de leenbrief voor Trijsaan werd gemeld dat het ging om "dat rechte vierendeel als huer aen bestorven is van doede Oude Jan ende Jonge Jan huer brueders ende van Ghijsgen huerre suster".⁷ Getuigen bij dit alles waren Joost van Rietveld, Beernt van Ouden Gheyn en Splinter van Zijl.

Op een latere, niet vermelde datum, toen ook de hiervoor genoemde Hendrik de bastaard van Nijenrode inmiddels was overleden, gaf Jan I van Nijenrode aan bastaardtante Trijsaan nog 10 morgen land te Niemandsvriend in leen, die eerder aan Hendrik toebe-deeld waren geweest. Daarbij waren Joost van Rietveld, Peter Uten Hamme en schout Frederic Willamsz getuigen.⁸

Toen ook tante Trijsaan zelf was overleden, beleende Jan I van Nijenrode haar zoon, zijn neef Gijsbert van Obbuieren, met die 10 morgen land; getuige was ook toen weer Joost van Rietveld, ditmaal samen met Hen(d)ric Borre die Rydder.⁹ Na het overlijden van Jan I (1454) werd dit leen door zijn opvolger Gijsbrecht III van Nijenrode op 5 september 1454 be-vestigd.¹⁰ Op 15 mei 1479 ("des Saterdaghes nae Sunte Panraes ende Servaes dach marte-laers") werden de 10 morgen in leen gegeven aan Trijsaans kleinzoon en Gijsberts zoon Aernt van Obbuieren.¹¹ Dat doet vermoeden dat Gijsbert van Obbuieren - aannemend dat hij in de jaren negentig van de 14de eeuw werd geboren - meer dan 80 jaar oud is geworden.

Arend en Trijsaan van Obbuieren hebben het Regthuys tijdens hun beider leven verlaten. Waarom ze dat deden vermelden de archieven helaas niet.

Gijsbert Gijsbertsz van Suydlaer

Na het echtpaar Van Obbuieren woonde Gijsbert Gijsbertsz van Suydlaer¹² op de hofstede met huis en kamer. Er zijn geen aanwijzingen dat hij ver-want was aan Van Obbuieren of aan de Van Nijenrodes. Toen deze Gijsbert van Suydlaer grond en opstal van het Leenhof van Nijenrode ter beschikking kreeg, wist hij te bedingen: "In aldus danygher manieren so wanneer dat Ghijsbert voerseyd oflijvich worde (= zou overlijden) ende sy ghyen wittofti-ghe buerte after hoeren liete (= en zij geen gezamenlijke wettige nakomelin-gen nalieten) so soude dese camer mytter hofstede voerseyd erven ende comen voert opt tjongste kiint dat Ghijsbert van Suydlaer hadde by Aliide sine wive". Deze afspraak werd op schrift vastgelegd ten overstaan van de getuigen Reynaer Rolofzoen en Alberen Peterszoen.¹³

Toen Jan I van Nijenrode in 1430 als kasteelheer aantrad, was Gijsbert Gijsbertsz van Suydlaer vermoedelijk al niet meer in leven. Een bevestiging van de belening met de "kamer met hofstede" aan Gijsbert - zoals gebruike-lijk was wanneer een nieuwe leenheer in functie trad - ontbreekt namelijk in het leenregister dat Jan I van Nijenrode heeft nagelaten.

Elsebee Gijsbertsdr van Suydlaer

Het oudste document uit de tijd van Jan I dat betrekking heeft op het Regthuys en de grond er onder en achter, is een leenbrief aan de dochter van Gijsbert van Suydlaer. Een datum staat er niet op, maar waarschijnlijk is dit de bevestiging die we uit 1430 mogen verwachten.

Hierin werd Ghijsbert Ghijsbertsdochter van Suydlaer (haar voornaam ontbreekt, dus blijkbaar had hij maar één dochter) beleend met "die kamer mytter hofstede daer Aernt van Obbuieren in ende op plach te wonen ende nu ter tijt Alijd Ghijsbertswijf van Suydlaer was ende myt horen kinderen op woent ende staet voer die kercke tot Broekelede".¹³

Arend van Obbuieren overleefde zijn opvolger op het Regthuys, Elsebees vader Gijsbert Gijsbertsz van Suydlaer, geruime tijd. Nadat Jan I van Nijen-rode in 1430 zijn vader was opgevolgd, kon hij nog één keer een beroep doen op Arend van Obbuieren om hem als getuige terzijde te staan bij de afgifte van een leenbrief:

Gherijd Wernaersoens droeg aan Jan I van Nijenrode op en Reynaer Rolofzoen ontving vervolgens van hem in leen de helft van een halve hoeve land op de "Noert egge", gelegen in het Bertengrevelt (= Portengenseveld) in Ghijsberts gerechte van der Eem, daar op de zuidzijde "naestgelant" is Gherijd Reynaersz met wat hij houdt van het Leenhof van Nijenrode en op de noordzijde Ghysbert van Nyenroede Heer Janszoens met land dat hij houdt van het hiervoorgenoemde leenhof. Bij overlijden van de begunstigde Reynaer Rolofsz diende dit land te komen aan Peter Reynaerszoen. Een en ander werd vastgelegd

ten overstaan van de getuigen *Aernt van Obbueren*, Heynric van Nyenrode bastert en Albert Peterzoen.¹⁴

Arend overleed vermoedelijk kort na 1430; geruime tijd eerder dan zijn vrouw Trijsaan. In latere documenten uit de tijd van Jan I van Nijenrode wordt alleen Trijsaan nog genoemd; Arend komt dan niet meer voor.

Keren we thans terug naar de Van Suydlaerse fase in de geschiedenis van het Breukelse Regthuys.

Na het overlijden van Alijd, de weduwe van Gijsbert Gijsbertsz van Suydlaer, deed haar enige dochter (om een reden die spoedig zal blijken) afstand van haar persoonlijke aanspraken op het Regthuys met toebehoren:

Ghijsbert Ghijsbert Suydlaersdochter droeg aan Jan I van Nijenrode op "die camer myther hofstede daer Alyd hoer moeder in horen laetsten lyve op woende". Ten overstaan van Splinter van Ryetvelt, Otto van Rossem en Reynaer Rolofsz.¹⁵

Gedurende haar laatste levensjaren ("laetsten lyve") woonde Alijd daar dus blijkbaar alleen; haar enige kind was de deur uit. De laatstgenoemde, een dochter, wier voornaam in het hierboven aangehaalde document eveneens achterwege gelaten werd, kennen we uit een eerdere publicatie in dit tijdschrift als Elsebee, getrouwd met Frederick Willemsz.¹⁶

Aangezien bij het passeren van de akte van afstand Splinter van Rietveld als getuige optrad en niet zijn zoon Joost, plaats ik ook deze handeling vroeg in de kasteelheerjaren van Jan I van Nijenrode. Ik vermoed dat Splinter van Rietveld omstreeks 1433 overleed.¹⁸

Frederick Willemsz van Oukoop

Toen Elsebee van Suydlaer zich niet langer ook verantwoordelijk hoefde te voelen voor het welzijn van haar moeder, gaf zij er de voorkeur aan dat het leengoed van Nijenrode op naam van haar man kwam te staan:

Jan I van Nijenrode beleende Frederic Willamz met "die camer myt der hofstede dair Alijd hoer moeder in horen laetsten lyve op woende", na opdracht van Ghijsbert Ghijsbert Suydlaersdochter. Ten overstaan van Splinter van Ryetvelt, Otto van Rossem en Reynaer Rolofsz.¹⁷

Om historische gegevens op een rij te krijgen, zijn jaartallen heel gemakkelijk. Maar met betrekking tot Frederick Willemsz en verschillende van zijn tijdgenoten zijn concrete tijdsaanduidingen helaas betrekkelijk schaars. Dus moeten we ook een redenering opzetten om hem goed in de tijd te kunnen plaatsen.

De schout Frederick Willemsz was heel vaak getuige bij de afgifte van leenbrieven door Jan I van Nijenrode, die van 1430 tot 1454 kasteelheer was.¹⁸ Dat geeft ons zicht op de periode van Fredericks werkzame leven.

In 1442 was Elsebee al geruime tijd dood en was Frederick Willemsz al enige tijd hertrouwd met een vrouw die Johanna heette.¹⁶ Hij verdeelde toen zijn bezittingen aan de Kerkstraat onder een aantal blijkbaar ten dele al jongvolwassen nakomelingen uit zijn beide huwelijken. Frederick had op dat moment minstens zes nog in leven zijnde kinderen.

Het voorafgaande doet vermoeden dat het eerste huwelijk van Frederick, met Elsebee Gijsbertsdr van Suydlaer, omstreeks 1410 - 1415 werd voltrokken. Tot een zelfde conclusie kom ik, wanneer ik kijk naar de levensloop van hun zoon Frederick.

Frederick Frederick Willemsz was vermoedelijk de oudste zoon van Frederick Willemsz en Elsebee van Suydlaer.¹⁹ Bij de verdeling in 1442 kwam deze zoon Frederick niet aan bod. De reden daarvoor was naar alle waarschijnlijkheid dat die toen al goed was voorzien. Jan I van Nijenrode had hem beleend met drie hofsteden met boomgaarden en met een huis dat op een van die hofsteden stond.²⁰

De bovenstaande informatie doet mij aannemen dat Frederick Fredericks al vóór 1442 zijn eigen huishouden opzette. Zijn geboortejaar zal bijgevolg vóór 1420 hebben gelegen.

In 1465 kreeg Frederick Fredericksz tevens de beschikking over de drie Breukelse hofsteden waarop later Boom en Bosch gebouwd zou worden.²¹ Deze waren vóór hem gedurende 19 jaar in handen geweest van zijn broer Aelbert Fredericksz (waarvan de eerste 5½ jaar gedeeld met zijn stiefmoeder). Frederick Fredericksz was toen getrouwd met de ongetwijfeld veel jongere Agatha Gerardsdochter, zijn vroegere buurmeisje uit de Kerkstraat. Na Fredericks overlijden behield Agatha het vruchtgebruik van dat bezit. Toen ook zij overleden was, vielen deze drie hofsteden in 1510 toe aan hun zoon Herman Fredericksz.

Regthuys gebouwd in opdracht van Nijenrode?

Ongewoon is dat in de oudste documenten met betrekking tot het Regthuys bijna zonder uitzondering wordt gesproken van een "kamer met hofstede", dus van opstal met land, in die volgorde. De gebruikelijke situatie in het leenstelsel was dat de grond eigendom was van de leenheer en aan de gebruiker in leen werd gegeven, terwijl de opstal (gewoonlijk van hout, dus afbreekbaar en verplaatsbaar en daarmee in die tijd nog roerend goed) in de regel van de grondgebruiker zelf was. In dit geval behoorde echter ook de opstal, de kamer, duidelijk aan kasteel Nijenrode. Dat doet mij vermoeden dat het Regthuys op gezag van Nijenrode is gebouwd - en wel in opdracht van Gijsbrecht II van Nijenrode - om zijn buitenechtelijke dochter Trijsaan en haar man bij hun huwelijk een onderdak en levensonderhoud te verschaffen.

Dat past redelijk goed in het algemene beeld. Vermoedelijk stond er vóór 1370 nog geen bebouwing langs de noordzijde van de Kerkstraat. Of er toen misschien al wel een pad lag achter langs de bebouwing aan de zuidkant (die zijn basis had in de Achterstraat) valt niet na te gaan.

Afb. 1. Toen in het Rampjaar 1672 - 1673 bijna heel het Ronde Dorp van Breukelen door het Franse leger verwoest werd, bleef het onderstuk van het Regthuys met het van tralievensters voorziene cachot overeind staan. Dat stuk buitenmuur vormt nog steeds het oudste stuk van het pand. (Foto-archief Historische Kring Breukelen.)

Tapperij en herberg

Al vroeg in de geschiedenis van een dorpsgemeenschap was er behoefte aan een ontmoetingsruimte, waar men ook een kroes bier kon krijgen.

Tot in de 13de eeuw vonden reizenden onderweg vooral onderdak in kloosters. Vanaf die tijd specialiseerden ook leken zich in het verschaffen van onderdak, het eerst in de steden. Die lekenactiviteit leidde tot de opkomst van herbergen. De toeneming van handel en verkeer sedert de 13de eeuw bevorderde die gang van zaken.²²

Breukelen zal in deze ontwikkelingen geen uitzondering hebben gevormd. Het Ronde Dorp van Breukelen had dus vrijwel zeker vóór de bouw van het Regthuys al een "wertshuus" (waardshuis, tapperij annex herberg), vermoedelijk niet ver van de kerk en de vronhoeve de Breukelerhof.

Ook vóór de laat-14de eeuw moeten mensen die elkaar in het Ronde Dorp troffen - en waarvan er zeer velen sedert de grote veenontginningen buiten het dorp woonden - het verlangen hebben gekend om tezamen ergens wat te drinken of na afloop van de zondagse kerkdienst nog ergens bijeen te zitten; en ook vóór circa 1390 zullen onderdak zoekende reizenden in het dorp al een herberg gezocht hebben. Die vonden ze mogelijk nabij de plek waar nu restaurant De Danne staat, of ter hoogte van Het State Wapen; de eerstgenoemde van deze twee mogelijkheden is naar mijn inschatting het waarschijnlijkst.

Herberg als huis van bewaring

Welke aanvullende betekenis kan het Regthuys dan nog hebben gehad?

Elke geordende samenleving had behoefte aan een plaats waar zo nodig personen in verzekerde bewaring konden worden geplaatst. Een vronhoeve en een kasteel beschikten daarom gewoonlijk over een kerker. Vanaf het huwelijk van Gijsbrecht II van Nijenrode met Margriete van Rijn, die de erfdochter van de Breukelerhof was, zetelde de gerechtsheer van de heerlijkheid het Ronde Dorp van Breukelen op kasteel Nijenrode. De bestuurszetel verhuisde daardoor van haar vronhoeve naar zijn kasteel. De gerechtsheer benoemde de schout. Het kasteel Nijenrode lag op ruime afstand van het Ronde Dorp. De schout zal mogelijk graag de beschikking hebben gehad over een meer centraal gelegen kerker.

Ingevolge het Middeleeuwse recht was er behalve voor de criminaliteitsbestrijding nog om andere redenen behoefte aan een huis van bewaring.

Bij het aangaan van financiële verplichtingen was het normaal dat de schuldenaar een of meer borgen stelde. In plaats daarvan kon hij echter ook zijn vrijheid verpanden. Kwam hij zijn verplichtingen niet na, dan kon hij als gevangene aan de schuldeiser worden overgegeven. Aanvankelijk moest hij dan werken om zijn schuld af te betalen. Later werd de schuldenaar in een daartoe aangewezen gevangenis opgesloten, waar hij op kosten van de schuldeiser vertoefde. Uit dat arrest werd de schuldenaar pas verlost als zijn familie de schuld en de gemaakte kosten volledig had voldaan.²³

Iets anders dan arrest was het tot in de Late Middeleeuwen gebruikelijke "inliggen". Ook dat deed zich voor wanneer een schuldenaar niet was nagekomen waartoe hij zich officieel had verplicht. De schuldeiser verliet zich in dat geval op het erewoord van de schuldenaar of van iemand die zich voor hem aansprakelijk stelde. Men kon zich namelijk voor een schuld op zijn erewoord verbinden om vrijwillig en op eigen kosten in gijzeling te gaan op een daartoe aangewezen plaats, gewoonlijk in een herberg en daar te blijven ("er inliggen") totdat de schuld tot tevredenheid van de eiser was voldaan. Deze schuld behoefde niet per se een geldschuld te zijn; het kon ook elke andere verplichting zijn, bijvoorbeeld levering van roerende of onroerende zaken. De waard diende toe te zien op het volledig nakomen van het inliggen.²³

Het ligt voor de hand dat de schout bij voorkeur zijn domicilie ambtshalve koos in het waardshuis waarin ook de in verzekering gestelde personen ondergebracht werden. Omdat het Regthuys vermoedelijk in opdracht van Gijsbrecht II van Nijenrode werd gebouwd en ingericht en hoe dan ook door

hem en zijn rechtsopvolgers aan de bewoner/exploitant in leen werd uitgegeven, was dat het waardshuis waarover de Van Nijenrodes het meeste gezag hadden. Daarom zullen zij dat - in hun hoedanigheid van gerechtsheer of gerechtsvrouwe - ook wel steeds formeel hebben aangewezen als het Breukelse huis van bewaring.

Vóór dat waardshuis werd een pleintje ingericht, de Plaetse, waar onder een lindeboom de Breukelse stemgerechtigden bijeen konden komen.

Ook vóór de laat-14de eeuw werden in het Ronde Dorp van Breukelen belangrijke maatschappelijke besluiten genomen volgens het burenenrecht.²⁴ Dat gebeurde toen vermoedelijk op het Vrijthof²⁵ bij de dorpskerk.

Als we alle in dit artikel verzamelde gegevens in hun vermoedelijke samenhang overzien, is het dus zeer wel mogelijk dat de combinatie van herberg en Regthuys van het begin af heeft bestaan.

Samenvatting

Met op enkele punten nog enig voorbehoud, kan de oudste geschiedenis van het Regthuys thans als volgt worden samengevat:

- ca. 1390 gesticht in opdracht van Gijsbrecht II van Nijenrode
- ca. 1390 - ? Trijsaan bastaarddochter van Nijenrode en haar man Arend van Obbuieren
- ? - ca. 1431 Gijsbert Gijsbertsz van Suydlaer, gevolgd door zijn dochter Elsebee, vooral ten behoeve van haar moeder Alijd, die weduwe geworden was
- ca. 1431 - ? Frederick Willemsz van Oukoop, getrouwd in eerste echt met Elsebee van Suydlaer
- ? - 1459 Aelbert Fredericks van Oukoop, zoon van Frederick Willemsz en Elsebee
- 1459 - ? Aertmoet Fredericksdr van Oukoop, zuster van Aelbert Fredericksz, getrouwd met Jacob Henricz
- ? - ca. 1495 Frederick Fredericksz van Oukoop, neef van Aertmoet
- ca. 1495 - 1504 Aernt Passert, getrouwd met een dochter van Frederick Fredericksz en Alijt Jan Claesdr

Zie verder jaargang 8 (1993), nr. 3, blz. 125 van dit tijdschrift.

Noten

- 1 J.J. de Geer, 1853. Nalezingen op de proeve eener geschiedenis van het geslacht van Nyenrode. Berigten van het Historisch Genootschap te Utrecht, vijfde deel, eerste stuk, blz. 138 - 226, in het bijzonder blz. 202.
- 2 Met het woord kamer of camer werden in vroeger eeuwen verschillende zaken aangeduid. Soms werd het gebruikt voor een uit één vertrek (met stookgelegenheid) bestaande opstal, die dan veelal als bijgebouw aan een ander pand was toegevoegd (bijvoorbeeld als een woonruimte voor een bediende, of werkruimte voor een specifiek doel). Soms betekende het gelagkamer of vergaderkamer. In het geval van het Breukelse Regthuys diende de camer mogelijk alle genoemde doelen.
- 3 A.A. Mantel, 1994a. In Brokel, bij de Plaets en boven aen die Kerckstrate. Tijdschrift Historische Kring Breukelen, jaargang 9, nr. 1, blz. 27 - 36.
- 4 J.J. de Geer, 1851. Proeve eener geschiedenis van het geslacht Van Nyenrode. Uit oorspronkelijke stukken bewerkt. Berigten van het Historisch Genootschap te Utrecht, vierde deel, eerste stuk, blz. 3 - 124.
- 5 E.B.J. Postma, 1983. Nijenrode in prent - met een beknopt overzicht van zeven eeuwen historie. Uitgave Nijenrode, in samenwerking met Repro-Holland, Alphen aan den Rijn, 76 blz., in het bijzonder blz. 12. Hij plaatst het huwelijk van Gijsbrecht II van Nijenrode en Margriete van Rijn na een (inmiddels omstreden) huwelijk van Gijsbrecht met Mabelia van Arkel van Leyenburg en bijgevolg pas in 1370. In Tijdschrift Historische Kring Breukelen, jaargang 7, nr. 1, blz. 45 - 46 heb ik beargumenteerd dat veeleer op z'n laatst aan een tijdstip rond 1365 moet worden gedacht.
- 6 Niet te verwarren met de Hendrik de bastaard van Nijenrode die, drie generaties later, enige tijd eigenaar was van Gunterstein.
- 7 Rechterlijke Archieven (Rijksarchief te Utrecht), inv. nr. 2041. Leenregister van het huis Nijenrode, deel I, fol. 118 verso - 130 verso, nrs. 573 - 657; daarbinnen nr. 607

- (Henric bastaert van Nyenroede) en nr. 608 (Trysaen van Obbueren). Ook: De Geer, 1853, blz. 202.
- 8 Rechterlijke Archieven, inv. nr. 2041. Leenregister van het huis Nijenrode, deel I, fol. 86, nrs. 316 - 319, betreffende in Nyemantsvriend gelegen lenen; daarbinnen nr. 318. Idem fol. 118 verso - 130 verso, nrs. 573 - 657, betreffende Lonen en Seckveld; daarbinnen nr. 613. Ook: De Geer, 1853, blz. 202.
 - 9 Rechterlijke Archieven, inv. nr. 2041. Leenregister van het huis Nijenrode, deel I, fol. 86, nrs. 316 - 319; daarbinnen nr. 319. Ook: De Geer, 1853, blz. 202.
 - 10 Rechterlijke Archieven, inv. nr. 2041. Leenregister van het kasteel Nijenrode 1454 - 1475, blz. LXXXVI, Nyemantsvriend. Hierbij traden andere getuigen op (Gheryt Gherytsz en Henric Krooc Aelbertz) dan toen Jan I van Nijenrode dit leen toekende.
 - 11 Rechterlijke Archieven, inv. nr. 2041. Leenregister van het huis Nijenrode, deel III (1477 - 1484), fol. 48 verso, betreffende Nyemantsvriend, Slydrecht.
 - 12 Bij de voorbereiding van een eerder artikel, waarbij ik deze naam één keer tegenkwam, las ik die als "Van Snydlaer" (Manten, 1994a, blz. 28, 29). Nu ik de naam op verschillende plaatsen heb gezien en onderling kon vergelijken, vind ik het veel waarschijnlijker dat het Van Suydlaer is.
 - 13 Rechterlijke Archieven, inv. nr. 2041. Leenregister van het huis Nijenrode, deel I, fol. 95 - 101 verso, betreffende Brokelede, nrs. 340 - 401; dit zijn alle die manne die horen totter hofstede tot Nyenroede; daarbinnen nr. 365. Ook: De Geer, 1853, blz. 202 onderaan; De Geer ontcijferde de familienaam uit het oude handschrift abusievelijk als Van Snijdlaer, een interpretatiefout die ik aanvankelijk ook maakte (zie noot 12).
 - 14 Rechterlijke Archieven, inv. nr. 2041. Leenregister van het huis Nijenrode, deel 1, fol. 108 - 110 verso, nrs. 475 - 505, betreffende Bertengen en Cortrijc; daarbinnen nr. 482.
 - 15 Rechterlijke Archieven, inv. nr. 2041. Leenregister van het huis Nijenrode, deel I, fol. 1 - 10 verso, nrs. 1 - 81; daarvan nr. 33. Idem, fol. 118 verso - 130 verso, nrs. 573 - 657; daarbinnen ongenummerd (654a).
 - 16 Manten, 1994a, blz. 28.
 - 17 Rechterlijke Archieven, inv. nr. 2041. Leenregister van het huis Nijenrode, deel I, fol. 95 - 101 verso, nrs. 340 - 401; daarbinnen nr. 399.
 - 18 A.A. Manten, 1995. Het Huis Rietveld aan Vaart en Vecht te Breukelen en zijn bewoners. Tijdschrift Historische Kring Breukelen, jaargang 10, nr. 1, blz. 4 - 19.
 - 19 A.A. Manten, 1994b. De vestigingsplaats van Boom en Bosch tussen 1439 en 1663. Tijdschrift Historische Kring Breukelen, jaargang 9, nr. 2, blz. 84 - 93, in het bijzonder noot 40 op blz. 93.
 - 20 Rechterlijke Archieven, inv. nr. 2041. Leenregister van het huis Nijenrode, deel I, fol. 1 - 10 verso, nrs. 1 - 81; daarbinnen nr. 64.
 - 21 Manten, 1994b, blz. 89.
 - 22 J. van Heerwaarden, 1986. Graaf Floris V en het reizen in zijn dagen. In: E.H.P. Cordfunke, F.W.N. Hugenholtz en Kl. Sierksma (Redactie), Handel en Wandel in de Dertiende Eeuw. De Bataafsche Leeuw, Amsterdam, blz. 7 - 28, in het bijzonder blz. 14.
 - 23 A.S. de Blécourt en H.F.W.D. Fischer, 1959. Kort Begrip van het Oud-Vaderlands Burgerlijk Recht. J.B. Wolters, Groningen, 7de druk, 409 blz., in het bijzonder blz. 280 - 282.
 - 24 Over het burenenrecht, zie: A.A. Manten, 1993. Het Regthuys van Breukelen in de eerste helft van de 16de eeuw. Tijdschrift Historische Kring Breukelen, jaargang 8, nr. 3, blz. 122 - 128.
 - 25 Nadere informatie over het vrijthof vindt u in: J. Slingerland, 1994. Begraafplaatsen in de gemeente Breukelen (2). Tijdschrift Historische Kring Breukelen, jaargang 9, nr. 2, blz. 65 - 70, in het bijzonder blz. 68.